

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю Медичного інституту
Сумського державного університету**

(Суми, 17–19 жовтня 2017 року)

За загальною редакцією О. О. Єжової

застосовує специфічні методи діагностики та корекції різноманітних функцій організму, стандартні методи діагностики для визначення рівня здоров'я та його резервних спортивних можливостей.

Враховуючи соціальну значущість та актуальність проблеми в медико-біологічній підготовці майбутніх фахівців фізичної терапії до професійної діяльності в системі фізичної культури і спорту, нами запропоновано:

- навчальні модулі для студентів з оновленим змістом медико-біологічної освіти для травмопрофілактичної і здоров'язбережувальної підготовки майбутніх фізичних терапевтів до їх професійної діяльності у фізичній культурі і спорті;
- технології функціональної діагностики та збереження здоров'я спортсменів;
- методичні матеріали для профілактики спортивного травматизму в системі фізичного виховання.
- Оновлений зміст освіти також передбачає:
- систему вдосконалення медико-біологічної освіти у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної терапії;
- забезпечення навчання студента за індивідуальним навчальним планом;
- організацію процесу оволодіння студентами змістовими модулями з використанням методів і принципів кінезіології з основами профілактики спортивного травматизму;
- організацію методичного консультування студентів за змістовими модулями, лабораторно-практичними завданнями, а також диференційований підхід до системи індивідуальних науково – дослідних завдань та самостійної роботи.

УДК 378.147:371134-027.875:615.8(4)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

Ольховик Аліна¹, Мордвінова Інна²

¹Сумський державний університет,

*²Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,
Суми, Україна*

alina.mordvinowa@gmail.com, mordvinowa@gmail.com

In this article the system of training of specialists in physical therapy in foreign countries of Europe is considered. Identifying the specifics of the professional training of specialists in physical therapy and ergotherapy in some

European countries and substantiating the possibilities of creative implementation of progressive ideas of foreign experience in higher educational institutions in Ukraine. Analysis of the experience of European countries will enable us to use positive trends in the domestic training of specialists in physical therapy and ergotherapy.

Keywords: physical therapy, ergotherapy, training programs, specialty, institution of higher education, students.

Ten artykuł zawiera analizę istniejących programów na szkolenia specjalistów z fizykoterapii i ergoterapii w Europie. Przedstawiono specyfikę profesjonalnego szkolenia specjalistów w dziedzinie fizykoterapii i ergoterapii w niektórych krajach europejskich oraz udowodnienia możliwości kreatywnego wdrażania progresywnych koncepcji zagranicznych doświadczeń w wyższych uczelniach na Ukrainie. Analiza doświadczeń europejskiego umożliwi korzystanie z pozytywnych trendów w specjalistów szkoleniowych w fizykoterapii i ergoterapii.

Słowa kluczowe: fizykoterapia, ergoterapia, programy szkoleniowe, specjalność, instytucja szkolnictwa wyższego, studentów.

В епоху глобального зниження рівня здоров'я населення України зростає необхідність відродження природних підходів до вирішення проблем здоров'я, зростання попиту на фізіо- та ерготерапевтичні послуги зумовлюють потребу у кваліфікованих фахівцях, здатних розробляти й застосовувати новітні комплексні оздоровчо-реабілітаційні технології для відновлення, зміцнення та збереження здоров'я різних соціально-демографічних груп населення.

Підготовка бакалаврів в Україні за напрямом «Фізична терапія, ерготерапія» здійснюється здебільшого без врахування міжнародного досвіду, а тільки на підставі трактування місця і ролі фізичної реабілітації в національних системах фізичної культури та охорони здоров'я. Тому вивчення різних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у зарубіжних країнах слугуватиме поштовхом до розвитку галузі фізична терапія, ерготерапія в Україні.

Мета – визначити теоретичні основи формування професійної підготовки фізичних терапевтів та ерготерапевтів в країнах Європи.

Завдання: дослідити специфіку професійної підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в деяких країнах Європи; обґрунтуванні можливостей творчої реалізації прогресивних ідей закордонного досвіду у вищих навчальних закладах України.

Методи дослідження – аналіз навчально-методичної літератури, синтез, порівняння, педагогічне спостереження.

Матеріали та методи дослідження стану професійної підготовки фахівців фізичної терапії та ерготерапії за кордоном.

Поглиблені дослідження щодо професійної підготовки фахівців (бакалаврів) з фізичної терапії, ерготерапії в Канаді було проведено

Н. Беліковою (2010) А. Герциком (2004) [2-3; 4-6]. Значний науковий і практичний інтерес становлять праці зарубіжних науковців з підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, таких як: С. Вествотер-Вуда (S. West-Wood, 2011), Х. Гана (H. Gunn, 2012) [8; 10]. Це свідчить про актуальність та багатоаспектність проблеми професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

За визначенням Польського товариства фізіотерапії (Polskie towarzystwo zjoterapii) «фізична терапія» – часткове або повне відновлення функцій людей з особливими потребами з використанням фізичних вправ з лікувальною метою [9].

Канадська асоціація фізичної терапії (Canadian Physiotherapy Association) у своєму тлумаченні фізичної терапії визначає, що фізична терапія – це професійна галузь охорони здоров'я, спрямована в основному на запобігання і зменшення рухових дисфункцій (серед основних засобів – застосування фізичних вправ), що передбачається і фізичною реабілітацією [5; 7].

Отже, фізична терапія – цілеспрямоване використання фізичних вправ для відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності людей різних верств населення.

Щоб передати значення англomовного терміна «occupational therapy», у вітчизняній літературі використовують цілу низку слів і словосполучень, до яких належать «ерготерапія», «заняттєва терапія», «працетерапія», «трудотерапія» та «окупаційна терапія».

Ерготерапія – це клієнтоцентрична професія у сфері охорони здоров'я, спрямована на покращення здоров'я і добробуту людини через її залучення до активної життєдіяльності. Ерготерапевти працюють над покращенням функціональних можливостей клієнтів, адаптують діяльність та середовище для виконання бажаних або потрібних клієнту занять (WFOT, 2012) [11].

Всесвітня федерація ерготерапевтів (World Federation of Occupational Therapists) підкреслює необхідність застосування різних реабілітаційних технологій і комплексів, що сфокусовані на відновленні втрачених пацієнтом навичок самообслуговування та здатності до виконання завдань як у повсякденному житті, так і в умовах виробничого середовища [11].

Фахівці із даної галузі здоров'я займаються відновленням навичок самообслуговування хворих у повсякденному житті. Для проведення ерготерапії хворому слід відтворити модель житла, де він мешкатиме, та відпрацювати з ним навички, що потрібні у побуті – налити чай, розігріти їжу, відрізати шматок хліба, вмитися, відвідати туалет, відкривати ланцюжок на дверях, повертати ключ у замку дверей тощо. Разом з ерготерапевтом хворий також відновлює порушені функції кисті та пальців: складає кубики, викладає із

зерняток малюнки та виконує інші завдання, які розвивають дрібну моторику рук...» [1].

На нашу думку, ерготерапія – це невід’ємна ланка в комплексному відновному процесі осіб із різноманітними захворювання, що має за мету відновлення фізіологічних, побутових та соціальних навичок кожної людини.

Проаналізувавши ряд визначень, погоджуємося з вище викладеною думкою і вважаємо, що ерготерапія направлена на відновлювальну діяльність хворого у повсякденному житті, тоді, як фізична терапія – на функціональне відновлення хворих.

Обговорення. Підготовка фахівців з фізичної терапії у Болгарії проводиться у трьох університетах та трьох вищих коледжах, які разом випускають близько 200 студентів за рік. Згідно даних департаменту освіти Болгарської асоціації кінезіотерапевтів та реабілітологів (Bulgarian Association of Kinesitherapists and Rehabilitators) в даній країні Університетська підготовка триває чотири роки (3750 навчальних годин), в коледжах – три роки (3900 годин). Наприкінці трьох років навчання студенти отримують ступінь бакалавра з фізичної терапії (BSc in Physiotherapy), кваліфікація – реабілітолог (Rehabilitator). Після чотирьох років навчання в університеті студенти здобувають професійну кваліфікацію кінезіотерапевтів (Kinesitherapist). Всі фізіотерапевти в Болгарії підпорядковуються Міністерству охорони здоров'я [3].

У Португалії підготовка фахівців з даної спеціальності триває чотири роки і включає 2945 годин, з них: теоретичне навчання – 860 годин, практичне – 515 годин; клінічне – 570 годин; семінарів – 20 годин; стажування – 980 годин. Підготовка магістрів із фізичної терапії триває три семестри з введенням у спеціалізацію таких напрямів роботи: кардіо-респіраторна, соціальна, ортопедична, мануальна, спортивна, неврологічна реабілітації [3; 4].

У Великій Британії професійна підготовка фізичних терапевтів здійснюється за денною, заочною та дистанційною формами навчання, в Україні – денною [10]. Система вищої освіти Великої Британії для підготовки фізичних терапевтів передбачає освітні рівні: бакалавр (тривалість навчання 3 роки), магістр (1-2 роки), в Україні: бакалавр (4 роки), магістр (1,5-2 роки). Навчальний рік у британських ВНЗ триває 9 місяців (з кінця вересня до червня). В Україні навчальний рік триває теж 9 місяців і поділяється на 2 семестри [3].

Проаналізувавши систему підготовки фахівців з фізичної терапії у зарубіжних країнах Європи виходить, що вона в цілому враховує мету і принципи Болонського процесу. Більшість відмінностей між ними полягає у кількості навчальних та клінічних годин. Використання системи переводу та накопичення кредитів в рамках Європейського регіону на сьогодні ще є

недосконалим. Оскільки в Україні для спеціалістів з фізичної терапії, ерготерапії гостро стоїть проблема працевлаштування за фахом, цікавим є досвід європейських країн з правого врегулювання даного питання, адже у всіх розглянутих державах професія фізичного терапевта та ерготерапевта має правовий статус. Аналіз досвіду європейських країн дасть можливість використовувати позитивні тенденції у вітчизняній підготовці фахівців з фізичної терапії та ерготерапії.

Висновки. Пріоритетними напрямками удосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії вважаємо такі: реформування нормативно-законодавчої бази; покращення фінансування сфери вищої освіти; удосконалення стандартів вищої освіти; зміну вимог до вступу на курс фізичної терапії, ерготерапії; корекцію змісту навчальних програм; забезпечення клінічної освіти та фахової підтримки студентів-практикантів; покращення зворотного зв'язку між університетами та закладами охорони здоров'я і соціального захисту; зміну вимог до професійної кваліфікації викладачів практичного навчання; залучення фахівців у сфері фізичної терапії до процесу розробки змісту освітніх програм та організації навчання; спеціалізацію магістерської підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії; активне використання співпраці університетів з громадськими організаціями; упровадження ефективних механізмів акредитації освітніх програм та сертифікації кваліфікацій фізичних терапевтів та ерготерапевтів; інтеграцію у європейський та світовий освітній простір.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у детальному вивченні професійної підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії у Польщі та Словаччині.

Література

1. Багрій І. Теоретичне осмислення поняття «зайнятості» у заняттєвій терапії [Текст] / І. Багрій // Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14-15 червня 2013 року). – Львів : Львівська педагогічна спільнота, 2013. – С. 109–112.
2. Белікова Н. Основні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у Польщі [Текст] / Н. Белікова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [науковий журнал]. – Х. : ХОВНОКУ – ХДАДМ, 2010. – №3. – С. 7–10.
3. Белікова Н. Структура та зміст підготовки фахівців з фізичної реабілітації в окремих країнах Європи [Текст] / Н. Белікова // Зб. наук. пр. Уман practical preparation. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. – 2010. – № 4. 1. – С. 19–26.
4. Герцик А. До питання тлумачення основних термінів галузі фізичної реабілітації / А. Герцик // Бюлетень Української Асоціації фахівців фізичної реабілітації. – Львів. – 2009. – Вип. № 1 (травень). – С. 1–4.

5. Герцик А. Возможности использования в Украине канадского опыта организации клинической деятельности фахівця фізичної реабілітації [Текст] / А. Герцик // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. Єрмакова. – 2004. – № 7. – С. 27–35.
6. Герцик А. Фахівець з фізичної реабілітації, чи фізичний терапевт: національне та міжнародне тлумачення назв професій [Текст] / А. Герцик // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 10. – С. 21–24.
7. Description of Physiotherapy in Canada [Electronic resource]. – Access mode : https://physiotherapy.ca/sites/default/files/site_documents/dopen-en.pdf.
8. Gunn H. Problem Based Learning in physiotherapy education: a practice perspective [Text] / H. Gunn, H. Hunter, B. Haas // Physiotherapy. – 2012. - Vol. 98(4). – P. 330-335.
9. Polskie towarzystwo zjoterapii [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.zjoterapia.org.pl>.
10. Westwater-Wood Sarah. An e-learning tool for paediatric physiotherapy education [Electronic resource] / Sarah Westwater-Wood, Reg Dennick // International Journal of Medical Education. – 2011. – Vol. 2. – P. 80-86. DOI: 10.5116/ijme.4e5c.942c.
11. World Federation of Occupational Therapists. Statement on Occupational Therapy (2012) [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.wfot.org/AboutUs/AboutOccupationalTherapy/DefinitionofOccupationalTherapy.aspx>

УДК 378.6:615.8(477)

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФІЗІОТЕРАПЕВТІВ В МЕДИЧНИХ ВНЗ

*Ольга Ситник, Олександр Степаненко
Сумський державний університет, Суми, Україна
oliagum@ukr.net*

An article devoted to aspects of the practical preparation of physiotherapists to perform a future occupation. It emphasizes the necessity to carry out practical classes in general-vocational subjects and practical preparation in clinics, social centers, health centers and rehabilitation centers.

Keywords: physical therapy, vocational training, clinical and industrial practice.

Artykuł poświęcony aspektom praktycznego przygotowania fizjoterapeutów do wykonywania przyszłego zawodu. Podkreśla się konieczność przeprowadzania zajęć praktycznych z przedmiotów ogólnozawodowych oraz przygotowania praktycznego w klinice, ośrodkach społecznych, uzdrowiskowych oraz centrach rehabilitacyjnych.

Słowa kluczowe: fizycznej terapii, szkolenia zawodowego, praktyki klinicznej i przemysłowej.